

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 26

Seduta dils 14-11-2023

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
mardis, ils 14 da november 2023, allas 20³⁰ – 00⁴⁵
Liug: en halla Cons

Presidenta: Helga Probst-Linder

Actuara: Ursina Murer-Fatzer

Presents:

a) Cussegl	Armin Berther
Theres Burri Gadola
Silvia Bucheli-Caduff
Roland Cajacob
Adrian Deflorin
Edgar Durschei
Adrian Flepp	Mario Flepp
Otmar Flepp
Larissa Fry Schuster
Remo Huonder
Giusep Lozza
Armin Manetsch
Ignaz Venzin
b) Suprastonza
communala	René Epp
Clemens Berther
Wendelin Jacomet	Jris Lombris
Paul Flurin Schmidt
c) Canzlist	Andri Hendry	
d) Cumissiun da
gestiun	Sonia Lutz-Schmidt, <i>presidenta dalla cumissiun da gestiun</i>
Curdin Cajacob
Flavio Murer	
e) Hosps	tschun	

Mortoris

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau negins mortoris.

Naschientschas

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau ina naschientscha;

- Finia Cabalzar, naschida ils 10 da november 2023, feglia da Laura e Marco Cabalzar

Tractandas:

1. Protocol 25-2021/2024
2. Preventiv 2024 (messadi 43-2021/2024)
3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: L'actuara:

Helga Probst-Linder

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024
Protocol no. 26
Seduta dils 14-11-2023

1. Protocol 25-2021/2024

Decisiun:

Il protocol nr. 25 dalla seduta dils 24 d'october 2023 vegn approbaus unanimamein.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: L'actuara:

Helga Probst-Linder

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 26

Seduta dils 14-11-2023

2. Preventiv 2024 (messadi 43-2021/2024)

Presentaziun

La fatschenta vegn tgamunada dil vicepresident dil cussegl da vischnaunca Ignaz Venzin.

Suprastonza:

President communal René Epp:

Il preventiv 2023 dil quen da gudogn e sperdita siara cun in surpli da recavs da frs. 245'600.-- (*preventiv 2023: frs. 270'400.--*). Igl ei previu in augment da cuosts sco era da recavs da rodund 0.6 milliuns francs. Igl onn 2024 quenta la suprastonza communal da contonscher in'atgna finanziaziun da frs. 1'453'700.-- (*preventiv 2023: frs. 1'931'600.--*) ed investiziuns nettas da frs. 7'219'000.-- (*preventiv 2023: frs. 7'417'500.--*).

Center Fontauna

La suprastonza communal ha giu la finamira da contonscher ella prefinanziaziun dil Center Fontauna ina aschi aulta summa sco pusseivla. Cheutras vegn la summa d'amortisaziun descargada ils proxims decennis. Igl ei previu da far igl onn 2024 in davos deposit da frs. 500'000.--.

Persunal

Igl augment dils cuosts da persunal ei d'attribuir all'occupaziun dubla dalla piazza dil menader infrastructura e dil causerenera durant la secunda mesadad digl onn 2024 (*rodund frs. 90'000.--*). Plinavon ei vegniu risguardau in'ulivaziun dalla carischia dad 1.5%. Per la fixaziun dallas pagas dil persunal communal sebase la vischnaunca sin la tabella da pagas dil cantun Grischun. Cheutras vegn la carischia definitiva ad esser enconuschenta pér el decuors dil december 2023.

Contribuziuns unicas

Igl onn 2024 vegn il gimnasi claustral ad esser dependents dad in sustegn finanziel davart la vischnaunca. Plinavon han las vischnauncas dalla Surselva da purtar il buordi finanziel dil Spital regional Surselva da rodund 5,9 milliuns francs. La cumpart dalla vischnaunca da Mustér munta a rodund frs. 540'000.--. Denter bia auter eis ei da saver finanziar la reit da sanadad, il cudisch funsil, in coordinatur da sport e la planisaziun locala.

Finamiras

Igl ei impurtont d'investir el futur per contonscher dapli attractivitat en vischnaunca. Seigi quei per famiglias giuvnas ni entras in attractiv pei da taglia, che duei succeder pass per pass e tenor pusseivladad.

Ina gronda sfida ei da frenar la depopolaziun. In studi muossa che la vischnaunca da Mustér dumbra egl onn 2050 aunc 1'700 habitonts (*oz 2'100 habitonts*). La gronda part dils habitonts han lu denton ina vegliadetgna da 65+. Pia essan nus oz en ina dallas pli impurtontas fasas nua che tut ils organs politics han da luvrar stretgamein ensemen per saver garantir in prospereivel futur.

Il president communal prelegia entginas lingias ord siu plaid d'avertura a caschun da sia elecziun sco president igl onn 2020.

Ulteriurs detagls davart il preventiv ein d'anflar el messadi 43-2021/2024.

Ei suonda il rapport dalla presidenta dalla cumissiun da gestiun Sonia Lutz-Schmidt:

*"Il preventiv ei **igl** instrument per survegular e controllar las finanzas dad ina singula fatschenta, la finala digl entir menaschi communal. La cumissiun da gestiun vesa quei mied sco in dils pli impurtonts per Vus sco cussegl da vischnaunca e per la suprastanza communal. Per quei savein dir che Vus tractandeis oz ina dallas impurtontas fatschentas digl onn. Il preventiv 2024 conferma la tendenza dils davos onns: numnadamein in massiv augment dils cuosts en general, mo era dils cuosts da menaschi en special. Las investiziuns planisadas ni gia fatgas han ina influenza directa sin las amortisaziuns. Pli bia ch'ei vegn investau, pli aultas che las amortisaziuns ein. Il preventiv 2024 preveda amortisaziuns da rodund frs. 670'000.--, in augment da rodund frs. 60'000.-- en cumparegliaziun cun il preventiv 2023. Va quei els proxims onn vinavon aschia, meina quei a liunga vesta ad in grond buordi d'amortisaziuns. Investiziuns ein impurtontas per in svilup. Per saver investir drovi ina sauna liquiditad. Mintga rap che sto vegnir retratgs ord buorsa jastra engreviescha la vischnaunca supplementarmein e sa en consequenza haver gronda influenza sils cuosts. Negin da nus enconuscha il svilup futur dils tscheins per daners jasters. Sesbassan els puspei, stagneschan els ni s'augmentan els schizun? Ei vala pia da tener en egl il moviment sin la fiera. Eventualas entradas ord investiziuns fatgas semuossan pil pli pér suenter in temps. Las investiziuns pil Center Fontauna semuossan vinavon a moda e maniera fetg positiva. Aschia figurescha el preventiv 2024 il davos assegn da frs. 500'000.-- per la sanaziun prevedida.*

Jeu mon da quei anora che tuts presents han examinau da rudien il preventiv 2024. En quei mument desistel jeu da menziunar dapli detagls. Conform ad artechel 54 dalla constituziun communal e conform al regulativ per la cumissiun da gestiun havein nus controllau il preventiv 2024. La cumissiun ha repassau il preventiv ed ha en ina seduta comunabla cun la suprastanza saviu sclarir las damondas en detagl. La cumissiun da gestiun engrazia alla suprastanza communal, al canzlist sco era alla contabilista per la buna collaboraziun. Sin fundament dallas examinaziuns fatgas savein nus constatar ch'il preventiv corrispunda allas prescripziuns vertentas. Nus fagein aschia la proposta al cussegl da vischnaunca:

- 1. d'approbar il preventiv 2024;*
- 2. d'approbar la proposta per la fixaziun dil pei da taglia;*
- 3. d'admetter in cordial engraziament alla suprastanza communal, als officials ed als collaboraturs communsals e dil Center Fontauna.*

Jeu engraziel per l'attenziun e givischel in bien maun tier la deliberaziun dil preventiv."

Tenor art. 27 al. 2 dil regulativ da fatschentas prescriba la constituziun da tractar il preventiv. Il cussegl da vischnaunca sa menar ina discussiun generala.

Ei vegn givischau negina discussiun generala. Ei suonda la tractandaziun dil preventiv.

Cussegl:

Cto. 0210.3052.00 – Contribuziun cassa da pensiun: Tgei giustificiescha igl augment da varga frs. 10'000.--? Per tgei motivs han ins decidiu da restar tier la cassa da pensiun Previs? Tgei ha plidau encunter ina midada tier la cassa da pensiun dil cantun Grischun sco quei ch'il scolaresser ei segiraus? Tgei profit han ils emploiai communsals ed ein els vegnir informai davart il plan da provediment gest p.ex. en in cass d'invaliditad?

President communal René Epp

Canzlist Andri Hendry:

Ins ha analisau differentas cassas da pensiun. Igl ei da menziunar che paucas cassas han insumma inoltrau in'offerta alla vischnaunca, muort l'aula constellaziun da vegliadetgna e dallas personas che retilan prestaziuns. Il motiv digl augment da cuosts tier la cassa da pensiun Previs ei d'attribuir all'adattaziun da siu plan da provediment a quel dalla cassa da pensiun dil Grischun. En consequenza a quell'adattaziun ha ei dau ina reducziun tier las prestaziuns en cass d'invaliditad, denton ei la part da spargn s'augmentada. Ils collaboraturs san da niev eleger ord treis models da provediment (*standard, dapli ni pli pauc*). La Previs ha orientau mintga singula collaboratura e mintga singul collaboratur a scret davart las midadas.

Avon rodund 19 onns ha la vischnaunca giu da finanziar resp. ulivar la sutcuprida dalla cassa da pensiun dil cantun Grischun cun contribuziuns da varga 1,4 milliuns francs. Quei ei era in dils motivs ch'ils responsabels han buca vuliu integrar gl'entir personal communal en la cassa da pensiun dil Grischun.

Cussegl:

Cto. 0210.3109.00/0210.4250.00 – Cartas da viagiari dil di: Igl ei da deplorar che la vischnaunca porscha buca pli a convischin(a)s las cartas da viagiari dil di dalla Viafier federala.

Canzlist Andri Hendry:

Las cundiziuns da vendita dallas cartas da viagiari dil di dallas Viasfier federalas cul niev product "Spartageskarte" ein buca attractivas e la porschida ei cumbinada cun dabia lavur administrativa. Ils responsabels ein dil meini che la vendita da bigliets da viafier ei buca la lavur primara dad in'administraziun communal. La gronda part dallas vischnauncas porschan denton vinavon quei survetsch nua che in e scadin sa retrer las cartas da viagiari dil di. Quei ei pusseivel damai ch'il domicil dil cumprader ei buca pli decisiv.

Cussegl:

Cto. 0220.3010.00 – Pagas (*uffeci baghegiar ed infrastruttura*): Il temps d'introducziun da tschun meins para exageraus (*surpli da cuosts da frs. 50'000.--*). Han ils responsabels ponderau d'integrar el menaschi infrastruttura il personal communal avon maun? Vegnan ins buca d'occupar la piazza dil menader infrastruttura, han ils responsabels gia in plan b?

President communal René Epp:

La piazza dil menader infrastruttura vegn publicada l'entschatta digl onn 2024 cun la finamira che la persona eligida havessi la pusseivladad d'entscheiver a luvrar naven da miez digl onn 2024. Remplazzar la savida da varga 20 onns experientscha vegn ad esser ina gronda sfida. Per quels motivs duei la nova persona saver profitar enteifer quels tschun meins dil menader infrastruttura actual e durant quei temps duein differentas pendenzas vegnir liquidadas. Al personal communal stat ei liber da medemamein s'annunziar per quella piazza. In plan b han ins buc elaborau. Eventualmein dat ei ina sligiazion da prolungir il temps d'uffeci dil menader actual.

Gerau Wendelin Jacomet:

Il temps d'introducziun da tschun meins ei giustificaus, damai ch'ei setracta dad in post da cader. Il personal communal ha actualmein negina capaciad da sustener il menader infrastruttura en sias lavurs.

Ei suonda la votaziun dalla proposta da cusseglier Remo Huonder tier cto. 0220.3010.00 – pagas.

Proposta

Cusseglia Remo Huonder propona da scursanir il temps d'instrucziun da tschun sin treis meins e d'adattar la summa dil cto. 0220.3010.00 da frs. 324'000.-- giu sin frs. 304'000.--.

Decisiun

Cun 4 encunter 11 vuschs ed in'abstenziun refiera il cussegl la proposta da cusseglier Remo Huonder.

Cussegl:

Cto. 1400.3612.02 - Introducziun register funsil: Tgei argumentaziun han ins pil surpli da frs. 40'000.-- enviers il preventiv 2023?

Canzlist Andri Hendry:

L'introducziun dil register funsil federal en connex culs beins immobiliars cuosta alla vischnaunca da Mustér totalmein frs. 140'000.--. 2023 han ins pagau l'emprema gada la summa da frs. 30'000.-- vid il project che cuoza treis onns. 2024 preveda cuosts da frs. 70'000.-- e 2025 aunc cuosts da frs. 40'000.--.

Cussegl:

Cto. 2510.3611.00 e 2540.3612.00: Contribuziun progimnasi e gimnasi: Co vesa la repartiziun da cuosts ora el futur? Eis ei da quintar che la vischnaunca da Mustér hagi da sorprendere annualmein la cumpart dils cuosts da tuttas vischnauncas?

President communal René Epp:

Entochen avon dus onns susteneva la Regiun Surselva il gimnasi cun frs. 280'000.--. Ina grupp da lavur ei lundervi d'anflar ina sligiaziun adequata per la situaziun. La finamira sisum la Cadi ei da saver mantener a liunga vesta il gimnasi clustral. Igl ei impurtont d'anflar sligiaziuns per ina buna formaziun en la Cadi. Per quels motivs han ins instradau ina sutgruppa da lavur per elaborar in concept p.m. dalla Regiun Surselva. Alla sutgruppa fan part: Avat Vigeli Monn, rector dil gimnasi, Tom Etter, president communal Tujetsch, Martin Cavegn e president communal, René Epp. Sch'ils responsabels anflan negina sligiaziun pil gimnasi, lu vegn la damonda d'ina contribuziun finanziaria tschentada annualmein alla vischnaunca da Mustér. Il gremi dalla Conferenza dils presidents communal Cadi s'occupescha medemamein dalla tematica. Duas vischnauncas han dau d'entellir ch'ellas revedien lur decisiun davart lur contribuziun finanziaria al gimnasi. Ina vischnaunca ha priu la decisiun da contribuir nuot e cheutras han las vischnauncas da Tujetsch e Mustér decidu da sustener finanziamein la scola dil gimnasi aschi ditg sco mo pusseivel.

Cussegl:

Cto. 3290.3636.02 – Engaschament per la giuventetgna: In studi muossa che 40% dalla giuventetgna han patratgs suicidal muort il squetsch e la pressiu en nosa societad. Tgei prevenziun prevedan ils responsabels communal en caussa?

Geraua Jris Lombris:

Als responsabels ei la situaziun enconuschenta. Actualmein ha la vischnaunca ina buna collaboratura da giuventetgna che vegn sustenida dallas vischnauncas dalla Cadi. Medemamein s'engascha la Pleiv Sogn Gions per la giuventetgna. Anflar in luvrer social ei deplorablamein buc aschi sempel. En la cumissiun da giuventetgna fa mintgamai il/la genau/a responsabel/-la part. Ils giavischs ord la cumissiun vegnan allura tractandai en las suprastonzas communalas.

Cussegl:

Cto. 4210.3635.00 - Pro Senectute (*Seniora-CA*): La vischnaunca sustegn actualmein igl engaschi da Seniora-CA cun ina contribuziun annuala da frs. 5'000.--. Ins ei dil meini che quei engaschi exemplar per nos seniors duei vegnir sustenida a moda adequata.

Ei suonda la votaziun dalla proposta da cusseglier Roland Cajacob.

Proposta

La contribuziun annuala duei vegnir dublegiada da frs. 5'000.-- sin frs. 10'000.--.

Decisiun

Cun 13 encunter 2 vuschs vegn la proposta da cusseglier Roland Cajacob approvada.

Cussegl:

Cto. 4110.3612.00 - Contribuziun Spital regional Surselva: Il spital segna in deficit da rodond 5,9 milliuns francs. Il deficit vegn repartiu sin las vischnauncas dalla regiun. Per la vischnaunca da Mustér ei quei tenor preventiv 2024 ina contribuziun da frs. 270'000.--. Tgei pusseivladads han las vischnauncas d'agir en caussa?

President communal René Epp:

Il spital ha informau la SanaSurselva davart il deficit. Per quels motivs eis ei vegniu instradau ina grupp da lavur per analisar e retscheiver ina survesta davart las finanzas dil spital.

Cussegl:

Cto: 4900.3635.00 – Promoziun dil provediment medicinal e d'urgenza: Per tgei motivs han ins budgetau nuot per quei post e tgei ei vegniu fatg entochen oz?

President communal René Epp:

La suprastonza communal vegn a senezegiar dalla summa da frs. 50'000.-- concedida tenor preventiv 2023. Ils responsabels ein cuntinuadamein lundervi da garantir in bien svilup ed in bien provediment medicinal en vischnaunca.

Cussegl:

Cto. 7201.3010.00 – Pagas (*serenera*): Il temps d'introducziun da tschun meins per in/a successur/-ra para exageraus. Cheutras vegn proponiu da sminuir quei temps.

Il president communal René Epp:

L'engrondaziun e la sanaziun dalla serenera ein ils motivs principals dad in'occupaziun dubla dil cau da serenera. Damai che la tecnica dils cundrezs ei antiquada eis ei impurtont che la nova persuna sappi profitar dalla savida dil cau da serenera actual. Ils responsabels ein dil meini ch'ei vegn ad esser in sfida d'occupar quella piazza.

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Igl ei buca d'emblidar che la sanaziun dalla serenera ei previda 2025 entochen 2028. Pia ha il/la successur/-ra da saver manischar il sistem vegl.

Ei suonda la votaziun dalla proposta da cusseglier Mario Flepp tier cto. 7201.3010.00.

Proposta

Cusseglier Mario Flepp propona da scursanir il temps d'instrucziun da tschun sin quater meins e d'adattar leusuenter la summa dil cto. 7201.3010.00.

Decisiun

Cun 11 encunter 3 ed in'abstenziun vegn la proposta da cusseglier Mario Flepp approvada.

Cussegl:

Cto. 7300.3101.00 - Cuosts tualettas da tgauns: Per tgei motivs ein quels cuosts aschi aults? Dat ei la pusseivladad da castigiar ils possessurs da tgauns sch'els lain far lur animals ils basegns nua ch'ei va gest il meglier (*fatschadas da casas, buca prender si ils excrements eav.*)?

President communal René Epp:

Ils cuosts previ ein per la realisaziun dalla tschentada da Robidogs.

Gerau Wendelin Jacomet:

Per saver castigiar ils culpents basegna ei la lescha da polizia.

Cussegl:

Cto. 7301.3130.00 – Transports ella deponia: Co declaran ins igl augment da rodund frs. 65'000.-- enviars il preventiv 2023? Las taxas pil rumien da casa corrispundan buca al messadi ch'il cussegl ha giu approbau da lezs temps. Igl ei vegniu massiv pli car. Plinavon ei la calculaziun buca giustificada resp. tier tuts tuttina. Loghens che han dus transports ad jamna ein el disavantatg enviars ils loghens cun mo ina dismessa per jamna. Tgi pren la decisiun sch'ei ha da succeder in ni dus transports da dismessa dil rumien?

Gerau Paul Flurin Schmid:

La nova calculaziun dalla Regiun Surselva meina agl alzament massiv da cuosts. La calculaziun sebasa sillas valetas (valeta nova) dallas segirada da baghetgs (*index GVG*). Sil factur calculaus dalla Regiun Surselva sa buca vegnir priu influenza, damai che la taxaziun succeda tenor reglament regiunal. En connex cun la taxaziun communal sa il cussegl incaricar la suprastonza communal da reveder il factur. Medemamein san ils responsabels decider davart il diember dallas rimnadas per jamna. Per quei intent ein ils collaboraturs dil menaschi tecnic vegni incaricai da perseguir co ils molocs s'empleinan. Tenor la Regiun Surselva tonscha il diember da molocs buca per justificar mo in transport da dismessa per jamna.

President communal René Epp:

Sur onns han ins incassau memia paucas taxas per las purschidas sco era l'infrastructura vertenta. Onns ora ha la vischnaunca aunc pagau ina cumpart dalla taxa fundamentala per convischins/-nas.

Cussegl:

Cto. 8110.3635.00 - Contribuziuns da manteniment a privats: Da tgei contribuziun unica setracta ei cheu?

Gerau Clemens Berther:

La Societad semplia Alp Run ha fatg la damonda da gidar a finanziar igl aquaduct sin l'alp Run. La suprastonza communal ha previu el preventiv 2024 ina summa unica da frs. 50'000.--. Ils responsabels ein dil meini ch'igl ei impurtont da sustener quella sanaziun dil provediment d'aua. Il cantun sustegn quell'investiziun cun ina contribuziun da frs. 113'700.--. Sin fundament dalla lescha d'agricultura art. 8 c ademplescha la Societad

sempla Alp Run ils criteris per quella cumpart da frs. 50'000.-- vid la sanaziun digl aquaduct.

Cussegl:

Cto. 8205.3811.01 - Donns da malaura 2023: Tgei donns ein succedi uonn che giustificheschan la summa da frs. 137'000.--?

Gerau Clemens Berther:

Ei setracta da donns da malaura dil meins uost (*massivs vents e dracca*) a Runfoppa, Pardi, Bovas, Caischavedra e Brulf (*project tenor SIE*). Las subvenziuns cantunales muntan a 70% dils cuosts.

Cussegl:

Cto. 8400.3635.02 - Contribuziun bus local: Tgei giustifichescha in augment da frs. 12'000.--?

President communal René Epp:

Il bus local cursescha in'jamna dapli ed analog al temps d'avertura dallas pendicularas.

Cussegl:

Cto. 9100.4000.00 - Taglia sin entrada: Tenor in studi ha la procentuala dil pei taglia medemamein in effect sin l'attractivitat d'ina vischnaunca. A vesta dalla situaziun finanziaria san ins responsar da reducir il pei da taglia sin 99% che munta ina reducziun d'entradas da rodund frs. 300'000.--. Da risguardar ein las expensas unicas el preventiv sco frs. 100'000.-- per occupar las duas plazzas (*infrastructura e serenera*), frs. 70'000.-- pil cudisch funsil, frs. 95'000.-- pil gimnasi claustral, frs. 200'000.-- pil spital e frs. 50'000.-- per l'Alp Run. Plinavon san ins quintar cun entradas supplementaras ord igl indrez solar dall'Alp Magriel da rodund frs. 100'000.-- sco era ord las activitads che vegnan fatgas sil sector da baghegiar (*25-30 habitaziuns novas cun dimora a Mustér*) che genereschan medemamein entradas annualas da taglia da frs. 150' - 200'000.-- (*taglia immobilias, entrada e facultad, entradas ord taxas da rumien, canalisaziun etc.*). Per garantir in ulteriur svilup ei la procentuala dil pei da taglia in factur decisiv. Tenor strategia dalla suprastanza preveda lezza che la costituziun communal dueigi vegnir midada, aschia ch'il cussegl da vischnaunca sa egl avegnir decider davart talas reducziuns senza ir avon votaziun dil pievel. Quei ei buca la dretga via. Il suveran duei saver decider vinavon davart talas midadas.

La strategia dalla suprastanza da reducir il pei da taglia annualmein per 2% ei da sustener. La decisiun davart ina reducziun dil pei da taglia auda definitivamein els mauns dil suveran e buca dil cussegl da vischnaunca. Plinavon vegn tschentau la damonda tgei effects e tgei consequenzas che la sminuaziun dil pei da taglia sin palancau cantunal ha per la vischnaunca? Ei il pei da taglia veramein igl unic decisiv per in bien prosperar da nossa vischnaunca? Per ina buna convivenza basegna ei denter auter las stizuns, in bien survetsch medicinal, ina buna formaziun da nos affons e giuvenils, bunas colligiazions al traffic public, bunas purschidas per famiglias (*cumbinaziun famiglia e lavur*) eav. Sin quels secturs spetgan grondas investiziuns e sforzs finansials.

President communal René Epp:

La suprastanza communal ha definiu la strategia davart il pei da taglia a liunga vesta per aschia contonscher igl onn 2030 in pei da taglia da 98%. Quei agir pass per pass porta la finfinala dapli. Plinavon ein ils responsabels perschudi ch'il cussegl da vischnaunca dueigi esser il gremi da decisiun, pertgei entras il referendum sa il pievel adina reagir en caussa.

Sch'ins cumpareglia las vischnauncas vischinontas sco Tujetsch cun in pei da taglia da 98% e Medel cun in pei da taglia 70% han lezzas tuttina da cumbatter cun la depopulaziun. Pia san ins buc argumentar che mo il pei da taglia sappi sligiar la problematica en nossas valladas. Ina reducziun dad 11% munta ina reducziun d'entradas da frs. 350'000 - 400'000.--. La suprastanza ei buca perschuada che la populaziun creschi a tala moda e maniera per ch'ins vegni da cumpensar ina tala reducziun d'entradas.

La reducziun prevedida dalla taglia cantunala ha negina influenza sin la taglia communal.

La situaziun finanziaria plascheivla ei da contribuir als dus davos quens comunals cun entradas da taglias specialas (*midadas da maun, taglia sin schischom etc.*). Gest quels effects finansials semuossan pér pli tard. Plinavon havein nus saviu presentar dus quens exemplars muort las entradas specialas ord la vendita d'energia. Quellas entradas ord la

vendita d'energia vegnan buc a succeder sco ils davos onns sco era buca las entradas tier midadas da maun eav. Nus stuein esser pertscharts ch'ils dus sbassament da taglia da 10 ed 11 % procuran annualmein per dameins entradas da rodund frs. 700' - 800'000.--.

Ei suonda la votaziun davart las treis propostas en connex cun il pei da taglia communal. Tenor art. 38 al. 2 dil regulativ da fatschentas vegnan pliras propostas votadas el medem mument. Plinavon astga mintga cusseglier mo votar per ina. Obtegn negina proposta la maioritad dallas vuschs, croda la proposta cun las pli paucas vuschs. Silsuenter vegn la medema procedura duvrada per las propostas restontas entochen ch'ina proposta obtegn la maioritad.

1. Proposta dalla suprastanza communal;

Reducir il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024 per 2% da 110% giu sin 108% dalla taglia cantunala semplia cun suttametter quei conclus alla votaziun all'urna conform ad art. 32 lit. c dalla costituziun communal.

2. Proposta da cusseglier Edgar Durschei

Reducir il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024 per 11% da 110% giu sin 99% dalla taglia cantunala semplia cun suttametter quei conclus alla votaziun all'urna conform ad art. 32 lit. c dalla costituziun communal.

3. Proposta da cussegliera Theres Burri Gadola

Reducir il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024 per 5% da 110% giu sin 105% dalla taglia cantunala semplia cun suttametter quei conclus alla votaziun all'urna conform ad art. 32 lit. c dalla costituziun communal.

Decisiuns

1. Proposta dalla suprastanza communal

La proposta dalla suprastanza communal tenor messadi 43-2021/2024, pag. 6, cef. 2 en connex cun il pei da taglia refiera il cussegl unanimamein.

2. Proposta da cusseglier Edgar Durschei

La proposta da cusseglier Edgar Durschei vegn cun 8 encunter 7 vuschs approvada dil cussegl da vischnaunca e secloma sco suonda;

"1. da reducir il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad 2024 da 110% sin 99% dalla taglia cantunala semplia cun suttametter il conclus dalla votaziun all'urna conform ad art. 32 lit. c dalla costituziun communal."

3. Proposta da cussegliera Theres Burri Gadola

La proposta da cussegliera Theres Burri Gadola vegn cheutras refusada dil cussegl.

Ei suonda la tractandaziun dil quen d'investiziun.

Cussegl:

Cto. 2170.5040.04 e 2170.5040.05 - Fotovoltaica halla Cons e scoletta: Vegnan ils tetgs sanai ni vegn ei mo montau igl indrez fotovoltaic? Cu ei la sanaziun dalla scola e scoletta prevedida?

Gerau Wendelin Jacomet:

Il tetg dalla halla Cons vegn buca sanaus. Igl indrez fotovoltaic vegn montaus directamein sil tetg existent. Pertuccont ina sanaziun dil tetg dalla scoletta resp. davart in indrez fotovoltaic croda la decisiun el decuors digl onn. La sanaziun dalla scola ei prevedida naven digl onn 2030-2032.

Cussegl:

Cto. 3420.5030.00 - Projects center dil vitg: Tenor project da Metron AG vegnan segirefranc dabia parcadis el contuorn da Cons ad ir a piarder. A quei fatg eis ei da far attenziun e da procurar ordavon per alternativas. Medemamein vegn la construcziun dad aschinumnai obstachels mess en damonda cunzun arisguard la rumida da neiv. Plinavon preveda il project da transformar il spazi denter la scola e la baselgia aschia per ch'in sappi garantir ina reducziun marcanta dil traffic motorisau. Cheutras preveda il project era da desister sin urs da via (*tempo 20 km e precedenza per pedunzs*). Tgei schabegia lu cun il passapei e la seiv existenta ch'ins ha construuiu avon paucs onns? Plinavon eis ei da priorisar la sanaziun urgente dalla scola populara avon che la sanaziun dalla Via Cons.

Posiziun 2170 – Baghetgs da scola e halla Cons: Igl ei legreivel ch'ina summa da frs. 285'000.-- figurescha el preventiv 2024. Igl ei buca mo da sustener cun grond sforz il gimnasi claustral, mobein era da mirar per bunas premissas per nossa scola populara. Era egl avegnir vegn ei ad esser ina gronda sfida d'anflar persunal d'instrucziun. Tonpli eis ei da procurar che las stanzas d'instrucziun hagian ina buna grondezia, che las stanzas seigien bein isoladas eav. Plinavon eis ei buca mo da mirar per ina buna infrastruttura da scola, mobein era da procurar per survetschs supplementars sco luvvers socials che porschan agid a scolars, persunas d'instrucziun ed educaturs.

Per tgei motivs figurescha igl acquist da terren buca pli el preventiv 2024?

Il president communal René Epp:

La mesira Cons succeda el medem mument sco la sanaziun dalla Via Cons. En quella mesira ei era la sanaziun el contuorn dalla casa communal risguardada. Avon che la realisaziun dil project succeda, basegna ei aunc entginas ponderaziuns. En in'emprema fasa succeda igl onn 2024 il plaz per famiglias (cto. 3420.5030.01). Per quella mesira eis ei previu d'impunder frs. 150'000.--. Igl ei buca l'intenziun dils responsabels che parcadis vegnien sligiai senza saver porscher in'alternativa.

Ils responsabels ein bein pertscharts dalla situaziun dall'infrastruttura da nossa scola populara. Avon che far investiziuns lessen ins igl empren analizar il concept resp. la strategia per ina formaziun comunabla en la Cadi.

Igl ei in'incumbensa dalla geraua ensemen cun il cussegl da scola d'analisar il basegns da luvvers socials ni ulteriurs survetschs pil beinstar da scolars e giuventetgna.

La decisiun en connex cun igl acquist da terren ei pendent. Plinavon figurescha quella summa en la facultad finanziaria e buc ella facultad administrativa.

Cussegl:

Cto. 7300.5043.01 – Curdems organics: Ei buca la Regiun Surselva cheu vid in project?

Gerau Paul Flurin Schmidt:

La deponia da verd actuala a Raveras ei tenor igl uffeci per la natira e gl'ambient dil Grischun buca legala. Igl uffeci pretenda ch'ei vegni construui ina platta da betun e che l'aua da plievgia vegni canalizada e flessegi buc el Rein.

Menader infrastruttura Ervin Maissen:

La Regiun Surselva ei bein vid il project. Quei sligia denton buca nies problem a Raveras. Apparentamein duess ei dar a Sumvitg in liug da rimnada comunabel. Quei vul denton dir che nus duvrein tuttina in liug da rimnada. Plinavon eis ei era da procurar pil transport adattau.

Cussegl:

Ils cuosts da menaschi creschan onn per onn marcantamein. Il preventiv 2024 preveda cuosts da rodund 15,6 milliuns francs (+ 2.1 milliuns francs enviers il quen 2022). Ei vegn rendiu attent la suprastanza communal da reducir quels cuosts e da tener quels sin in nivel adequat.

Ei suonda la tractandaziun dalla controlla da credits.

Cussegl:

La controlla da credits menziunescha negins cuosts per la meglieraziun funsila?

Gerau Clemens Berther:

Il quen dalla meglieraziun vegn menaus separadamein.

Canzlist Andri Hendry:

Ella controlla da credits ei mo la contribuziun dalla vischnaunca da veser.

Cussegl:

En vesta alla reducziun dil pei da taglia duei la remessa da frs. 500'000.-- pil Center Fontauna vegnir sminuida.

Ei suonda la votaziun dalla proposta da cusseglier Edgar Durschei.

Proposta

La remessa pil Center Fontauna duei vegnir scursanida per frs. 200'000.-- da frs. 500'000.-- sin 300'000.--.

Decisiun

La proposta da cusseglier Edgar Durschei vegn approvada unanimamein.

Il cussegl da vischnaunca supplichescha il canzlist Andri Hendry d'adattar il preventiv 2024 tenor las midadas suranumnadas.

Decisiun finala

Sin fundament dallas discussiuns e decisiuns suranumnadas approbescha il cussegl da vischnaunca unanimamein;

- 1. il preventiv 2024 cun suttametter quel al referendum facultativ tenor art. 36 lit. b dalla costituziun communal;**
- 2. fixar il pei da taglia per la taglia sin schischom ad 1,7 ‰ (sco tochen dacheu).**

Remarca

La votaziun e decisiun en connex cun la fixaziun resp. reducziun dil pei da taglia ei protocollada sin pagina 10 da quei protocol.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: L'actuara:

Helga Probst-Linder

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 26

Seduta dils 14-11-2023

3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Igl ei vegniu inoltrau neginas damondas a scret.

Damondas che san vegnir rispundidas a moda sempl.

Cussegliaera Larissa Fry Schuster:

La comunicaziun da pressa duei succeder tenor las decisiuns pridas el cussegl era sch'ina fatschenta vegn buc acceptada sco giavischau dalla suprastanza communal. Per rectificaziun. Il cussegl ei buc encunter la cultura, mobein ei dil meini ch'ei drova per quei intent buc in post supplementar.

President communal René Epp:

Las comunicaziuns succedan a moda neutrala. Tgei che las medias fan la finfinala cun las informaziuns, sa la suprastanza communal buca canalisar.

Cussegliaer Giusep Lozza:

La proposta dil niev pei da taglia va en votaziun dil pievel. Tgei schabegia sch'il pievel refusa il sbassament previu? Vala en quei mument lu la strategia dalla suprastanza communal (*2% annualmein*)?

President communal René Epp:

La strategia davart in sbassament dil pei da taglia pass per pass ei cun oz giu da meisa. Ei restan las variantas d'in pei da taglia da 99% ni 110%.

Comunicaziuns

Gerau Paul Flurin Schmidt:

Gl'indrezi per la dismessa rufids blocconts ha in defect. Sco l'interpresa responsabla ha confirmau sa la maschina puspei vegnir prida en funcziun questa fin d'jamna.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca Helga Probst-Linder:

- ils 19 da november 2023 ha liug la fiera da Nadal a Sedrun.

Plinavon informescha la presidenta dil cussegl da vischnaunca che concussegliaer Adrian Flepp ei sedeclaraus prompts da star a disposiziun sco vicepresident pigl onn 2024. Medemamein stat vicepresident dil cussegl da vischnaunca Ignaz Venzin a disposiziun pil presidi dil cussegl. Las elecziuns succedan a caschun dalla proxima seduta dil cussegl da vischnaunca.

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug gievgia, ils 7 da december 2023, allas 18⁰⁰. Silsuenter suonda la tscheina communal.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: L'actuara:

Helga Probst-Linder

Ursina Murer-Fatzer